

Kanava "Kirkko ja puolueet" Karjalan teologinen seuran symposiumissa Joensuussa 25.2.2014

Helsingin yliopiston kirkkohistorian dosentti &  
Helsingin kaupunginvaltuuston jäsen (sd.)  
Ville Jalovaara  
ville.jalovaara@helsinki.fi

#### Kirkko ja SDP

SDP perustettiin vuonna 1899 Turussa Suomen Työväenpuolueen nimellä. Nykyinen nimi, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue - Finlands Socialdemokratiska Parti r.p., otettiin käyttöön vuonna 1903 Forssassa pidetyn puoluekokouksen jälkeen. Kokouksessa hyväksyttiin ensimmäinen periaateohjelma, Forssan ohjelma, jonka yhdessä kohdassa vaadittiin uskonnon julistamista yksityisasiaksi ja kirkon erottamista valtiosta. Forssan ohjelma on heijastunut ja heijastuu näkemykseni mukaan edelleen SDP:n ja kirkon suhteisiin. Kirkon ja valtion suhteiden muutostarpeesta on SDP:n, kuten varmaan useiden muidenkin puolueiden parissa, eriäviä näkemyksiä. Nykyinen puolueen johdon näkemys tuli viimeksi esille *Helsingin Sanomissa* 29.1.2014, kun puoluesihteerin Reijo Paananen kommentoi kirkon ja valtion erottamista vaativaa kansalaisaloitetta ja totesi, etteivät sosiaalidemokraatit näe akuuttia tarvetta kirkon ja valtion suhteen muuttamiselle, mutta ovat avoimia esimerkiksi uskonnonopetuksen kehittämiseksi. Viimeksi mainitusta asiasta on myös puolueen piirissä useita näkemyksiä.

#### Lyhyesti historiasta

Vuosi sitten keväällä 2013 Teologisessa Aikakauskirjassa ilmestyi allekirjoittaneen artikkeli *Kirkko, valtio ja SDP* (TA 2/2013), jossa käyn läpi SDP:n kantoja kirkko ja valtiokysymykseen viimeisen 110-vuoden ajalta. Tämä artikkeli, kuten muiden samasta aihepiiristä aiemmin tekemä tutkimus osoittaa, että SDP:n suhde kirkkoon on ollut sidoksissa kunkin aikakauden yhteiskunnallisiin olosuhteisiin ja poliittiseen tilanteeseen. Aiheesta tarkemmin kiinnostuneita suosittelen tutustumaan tuohon artikkeliin.

Suuresti pelkistäen SDP:n ja luterilaisen kirkon suhteessa voidaan nähdä tiettyjä päälinjoja, joihin tässä voin ainoastaan lyhyesti ja jotka eivät kaikilta osin tee oikeutta sillä moninaisuudelle jota SDP:n piirissä on suhtautumisessa kirkon ja valtion suhteisiin esiintynyt.

Yleislinjana voidaan nähdä, että 1900-luvun luvun alku oli kirkon ja työväenliikkeen vastakkainasettelun aikaa. Vuoden 1918 sotaa, joka jätti erittäin syvät haavat kirkon ja työväenliikkeen väleihin, seurasi sotien välisenä aikana SDP:n ja kirkon suhteissa viileä kausi. Monet johtavat sosiaalidemokraatit pysyivät kuitenkin kirkon jäseninä, vaikka usein kritisoivatkin kirkkoa erityisesti 1930-luvun lapualaisvuosina. Sodan aika, kuten tiedämme, yhdisti suomalaisia ja myös kirkon ja työnväestön välit paranivat. Toisen maailmansodan jälkeen kirkko ja SDP näkivät kommunismissa yhteisin vihollisen ja mm. kirkon ja valtion erottamisvaatimus poistettiin SDP:n puolueohjelmasta 1940-luvun lopulla. Aloite tässä oli puoluejohdolla ja puolueen kentällä esiintyi yhä varautunutta suhtautumista kirkkoa kohtaan. 1960-luvun lopulla alkoi yleisen nuorisoliikkeen myötä kirkon ja SDP:n väleissä viileämpi vaihe. Kirkon ja valtion ero palasi puoluekokouksessa agendalle, 1970-luvun alussa asiasta tehtiin konkreettinen ohjelmakin, miten se tulisi toteuttaa. 1970-luvun lopulla konsensusajattelun myötä jälleen ja SDP:n ja kirkon välit lämpenivät.

#### SDP:n nykyisistä suhteista kirkkoon

Kirkon ja valtion suhteet ovat olleet useaan kertaan puoluekokouksissa esillä 1980-luvun alun jälkeenkin. Päätökset niistä ovat vaihdelleet, mutta puolueen johtavat poliitikot eivät ole ottaneet suhteiden muuttamista keskeisesti agendalleen. Kesällä 2012 Helsingin puoluekokous päätti teettävänsä selvityksen kirkon ja valtion suhteista.

SDP:n [Selvitys kirkon ja valtion suhteista](#) valmistui viime vuonna ja hyväksyttiin Salossa marraskuussa pidetyssä puoluehallituksessa. Selvitystä pidettiin tarkoitusta vastaavana, sillä se ei herättänyt erityisemmin keskustelua kokouskäsitteilyn yhteydessä. Kyseessä on monipuolinen tietopaketti tästä aiheesta, jota voi tarvittaessa käyttää myöhemmin puolueen kannan määrittelyyn apuna.

Keskustelu kirkon ja valtion suhteista tulee todennäköisesti jatkumaan niin SDP:n piirissä kuin yhteiskunnassa yleisemmin myös tulevaisuudessa, vaikka puolueena SDP:llä ei näe, kuten aiemmin Reijo Paanasta lainaten totesin, tässä nyt akuuttia muutosvarretta. Oman arvioni mukaan muutaman kymmen vuoden säteellä kirkon jäsenmäärän merkittävästi lasku saattaa tehdä tuoda vähitellen mukanaan näitä muutoksia, mutta se todellakin riippunee siitä, että miten kirkon jäsenmäärä maassamme tulevaisuudessa kehittyy.

Omasta arvioni mukaan voisi olla hyvä, että kirkko itse aktiivisesti kävisi pohdintaa sitä, näkeekö se tarvetta jotenkin kehittää suhteitaan valtioon, kuten esimerkiksi 1990-luvun aikana tehtiin ja eräitä merkittäviä muutoksia myös toteutettiin. Kirkon näkökulmasta olisi yhä parempi ottaa aloite ja käydä keskustelua itse, kun antaa muiden käydä sitä kirkon puolesta. Voisi esimerkiksi pohtia, että onko kirkon lainsäädäntöä tarpeen nykyisessä laajuudessaan kierrättää eduskunnan kautta.

SDP:n piirissä toimii tällä hetkellä sekä 1940-luvun lopulla perustettu Kristillisten sosialidemokraattien liitto, niin sanottu Veljeys-liike, jonka puheenjohtajana toimii tällä hetkellä Paavo Salakka sekä sen kanssa yhteistyössä puolueen poliittisiin työryhmiin lukeutuva seurakuntafoorumi, jota Tarja Kantola vetää. Ympäri maata SDP:n aktiiveja on runsaasti kirkon luottamuselinten jäseninä. Ensi syksyn seurakuntavaaleihin valmistaudutaan parhaillaan aktiivisesti ja oma vaaliohjelma tullaan jälleen julkaisemaan.

Lopuksi on todettava, että SDP:lle suhde kirkkoon ja uskontoihin on yksi merkittävä yhteiskunnallinen kysymys muiden joukossa. SDP:ssä on aktiiveina moniin kirkko ja uskontokuntien jäseniä ja uskontokuntiin kuulumattomia. Uskontoon ja kirkkoon liittyvät kysymykset eivät SDP:n arjen toiminnassa mitenkään erityisesti korostu ja se, että on monen taustan omaavia ihmisiä aktiiveina puolueessa ja tehdään hyvää yhteistyötä paremman Suomen eteen, voidaan nähdä rikkautena ja voimavarana.